

Zhou Qian

Postgraduate student,

Dragomanov National Pedagogical University (Ukraine, Kyiv)

MUSICAL-AESTHETICS ACTIVITY AS A COMPONENT OF UPBRINGING SPIRITUAL-PRACTICAL ACTIVITY

Чжоу Цянь

аспірант

НПУ імені М.П. Драгоманова (Україна, м. Київ)

МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ВИХОВУЮЧОЇ ДУХОВНО- ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

The essence of the concepts of “aesthetic upbringing”, “musical upbringing” and “upbringing through music” are considered. The characteristics of the student’s musical aesthetics activity (musical, aesthetic, upbringing, activity) are given; the author’s interpretation of these terms are presented.

Key words: *activity, aesthetic upbringing, musical aesthetics upbringing, upbringing through music, musical aesthetics activity of students.*

Розглянуто сутність понять «естетичне виховання», «музичне виховання» та «виховання засобами музики». Визначено змістові складові музично-естетичної діяльності студентів (музичне, естетичне, виховання, діяльність) та подано авторське тлумачення цього терміну.

Ключові слова: *діяльність, естетичне виховання, музичне виховання, виховання засобами музики, музично-естетична діяльність студентів.*

Виховний вплив музично-естетичної діяльності полягає у тому, що вона містить у собі великі можливості для розкриття творчого потенціалу особистості студента, збагачує його естетичний досвід та моральний потенціал, розвиває емоційно-чуттєве самовираження, сприяє духовному збагаченню і душевному спілкуванню.

Разом із тим, здійснений аналіз наукової літератури (Л.Н.Альмухамбетова, В.П.Андрущенко, Є.М.Ільчов, С. Ю Заваріна, Л.О.Куненко, О.В.Михайличенко, Л.П.Шопіна та ін.) показує, що поняття «музично-естетична діяльність студентів» потребує уточнення. Це пов’язано із тим, що в науковій мистецтвознавчій та психолого-педагогічній літературі терміни «діяльність» (музична, музично-естетична, музично-творча тощо) та «виховання» (музичне, музично-естетичне, художньо-естетичне тощо) використовуються для позначення як принципово різних, так і аналогічних явищ. Враховуючи означене, *метою* нашого дослідження було визначено: проаналізувати поняття «естетичне», «музичне» та «музично-естетичне виховання», як найбільш близькі до тематики нашого дослідження, та з’ясувати сутність музично-естетичної діяльності студентів у цьому контексті.

З трьох названих понять найбільш широким можна вважати «естетичне виховання», змістове наповнення якого відображає процес формування людини, «здатної сприймати, оцінювати й усвідомлювати прекрасне в житті, природі й мистецтві, покликаної жити й перетворювати світ за «за законами краси» [3, с. 118]. Разом із тим, цей напрям виховання

серед своїх засобів об'єднує не лише мистецтво, але й зразки поведінки інших людей, красу природи, побутового оточення тощо як ідеали. Враховуючи означене, доречно розглядати його не загалом, а, насамперед, в музично-естетичному ракурсі.

Слід зазначити, що вчені часто пов'язують завдання музично-естетичного виховання саме із пізнанням краси музики та самостійним створенням особистістю мистецьких витворів. Так, І.В.Груздова зауважує, що «музично-естетичне виховання вирішує завдання розвитку естетичних (інтеграційних за своєю природою) якостей дитини, пов'язаних з емоційно-чуттєвим і художньо-образним пізнання не тільки музики, а й унікальної системи естетичних цінностей мистецтва та навколишнього життя» [4, с. 317]. Поряд із цим вчена погоджується, що цей напрям виховання сприяє творчій самореалізації, саморозвитку та самопізнанню особистості. У такому розумінні *музично-естетичне виховання* можна розглядати як один із напрямів естетичного, яке знайомить дітей і молодь з творами музичного мистецтва, спонукає їх до оцінно-естетичної та самостійної музично-творчої діяльності, сприяє формуванню духовної та музично-естетичної культури особистості. Разом із тим, музично-естетичне виховання за змістом виступає набагато ширшим від власне музичного виховання. Ми у цьому аспекті погоджуємося із Ю.О.Левченко, яка наголошує, що музично-естетичне виховання – це не лише включення у музично-творчу діяльність (вміння сприймати, правильно розуміти, цінувати і створювати прекрасне в мистецтві та житті, «творення за законами краси музично-естетичними засобами»), це, перш за все, забезпечення розвитку духовності особистості, тобто розвиток ціннісних орієнтацій, системи установок, переконань через опанування загальнолюдських цінностей, ідеалів, моральних норм, відображених у творах музичного мистецтва [6, с. 6].

Разом із тим, звернення до деяких зарубіжних досліджень, зокрема праць китайських учених, свідчить, що поняття естетичного виховання є превалюючим у науковому обігу як найбільш широке і доречне у позначенні виховання «досконалої людини», оскільки пронизує усі інші його ланки. Йому приписувалися функції і політична («музикою пом'якшувати серця народу»), і моральна («виховання почуттів»), і просвітницька («гра на ціне, каліграфія, віршування полегшують процес пізнання, роблячи його більш «радісним») [1, с. 61]. Видатний китайський педагог Тао Сін-чжи оцінював «естетичне виховання як важливий компонент триєдиного комплексу «істина, добро, краса» (кит. чжень шань мей – <<<<<<>>» [1, с. 64]. Підсумовуючи вище означене, ми можемо констатувати, що, з одного боку, і естетичне, і музичне, і музично-естетичне виховання пов'язані із вихованням зростаючої особистості, в тому числі й формуванням її духовної культури засобами музики. Водночас ми маємо на меті виховання духовної культури загалом, а не музичної чи естетичної. Окрім того, плануючи роботу зі студентами (тобто юнацькою молоддю), доцільно оперувати поняттям, яке відображатиме більшу активність самих учасників цього процесу.

Нами встановлено, що найбільш близька за значенням до музично-естетичної діяльності категорія – це *виховання засобами музики*. Досить точно підходить до цього процесу, на нашу думку, диференціює О.М.Отич. Вона переконана, що потенціал музичного мистецтва реалізується у трьох різних напрямках через діяльність, що спрямована на: а) опанування мистецтва з метою мистецької освіти й художньо-естетичного виховання; б) ненав'язливе залучення особистості до мистецької діяльності з метою її гармонізації та соціалізації; в) розв'язання загальнопедагогічних завдань на основі використання мистецтва [7, с. 79]. Ми вважаємо, що музично-естетичну діяльність можна розглядати частково саме в руслі другого напрямку (тобто, коли музика виступає як засіб забезпечення особистісного комфорту), а також повною мірою в руслі третього напрямку (тобто через музику відбувається самопізнання, духовний ріст і самореалізація студентів). Разом із тим, усі напрями, в тому числі й третій, мають на увазі саме діяльність. Адже саме діяльність є цілеспрямованою і творчою, вона неможлива без пізнавальних та вольових процесів, через неї встановлюється реальний зв'язок між людиною та світом, що її оточує. Враховуючи означене, ми зупинилися не на понятті музично-естетичного виховання, а саме музично-

естетичної діяльності як найбільш доречному в рамках нашого дослідження, оскільки воно дозволяє поєднати три складові «музичне», «естетичне» та «діяльність».

Як відомо, діяльність у психологічній науці розглядається як свідомо, цілеспрямована активність людини, пов'язана із перетворенням себе і навколишнього світу. Тобто, коли мова йде про студентів, на нашу думку, доцільно говорити саме про діяльність як «спосіб буття» молодшої людини, як її здатність вносити в дійсність зміни. Ця діяльність музична, оскільки здійснюється засобами музики (слухання, виконання і створення музики, танець тощо) та пов'язана із забезпеченням свідомого осягнення мови музики і гармонії, що закладена в ній. Слід зауважити, що китайський ієрогліф << (хесе – гармонія) складається з двох частин, окреме значення кожної з яких «мир, злагода, дружба» та «гармонія, мелодійність». Китайська мудрість каже: «Тільки досконало мудрий в змозі досягти гармонії, а гармонія – основа музики» [10, с. 76]. Оскільки музика гармонійна за своєю природою, то вона сприятиме індивіду в досягненні стану гармонії його духу. Разом із тим, музично-естетична діяльність – це не музична освіта чи музичне виховання, оскільки музика у нашому дослідженні, будучи одним із проявів і засобів досягнення гармонії [8, с. 16–17], сприятиме зростанню рівня духовної культури студентів.

Музично-естетична діяльність носить естетичний характер, вона пов'язана зі сприйманням і пізнанням краси навколишнього світу та творів мистецтва. Естетичне часто трактується як ідеальні уявлення про досконалість, красу і гармонію різних проявів буття. Отже, естетичне невіддільне від духовного. З іншого боку, і «музика як вид мистецтва, безпосередньо пов'язана з естетичним», оскільки «специфіка музичного мистецтва обумовлена і тим, що в ній присутні натхненність і духовність як цілісна якість життєдіяльності людини» [4, с. 317]. Отже, при відповідних умовах музика виступає джерелом формування не тільки музичної, але й духовної культури особистості. Таким чином, саме в процесі діяльності та за допомогою засобів музичного мистецтва [9], через пізнання його витворів, сприймання, оцінювання, мотивування і надихання їхнім естетичним і духовним сенсом, створюються оптимальні педагогічні умови для виховання студента як особистості активної, готової до змін і перетворення як себе, так і майбутнього, що і виступає сутнісною основою духовної культури.

Підсумовуючи та узагальнюючи висвітлені вище положення, а також враховуючи те, що музично-естетична діяльність студентів у нашому дослідженні спрямована на виховання духовної культури, було сформульоване авторське визначення даного поняття. У роботі музично-естетична діяльність студентів розглядається як цілеспрямована взаємодія з творами музичного мистецтва (сприйняття, переживання, інтерпретація, творення) та з суб'єктами музичної діяльності (аматорами, митцями, глядачами, організаторами) в умовах соціокультурного середовища університету, яка сприяє активному включенню студентів у систему суспільних відносин, прилученню до духовних цінностей, використанню духовного потенціалу музичного мистецтва у власній діяльності. В *перспективі* доречно обґрунтувати структуру цієї діяльності стосовно виховання студентів.

Література:

1. Боровская Н.Е. Китайская культура во времени и пространстве. 50 и 50 – век в китаеведении / Н.Е.Боровская, С.А.Торопцев. – М. : ИД «ФОРУМ», 2010. – 480 с.
2. Вольнова Л.М. Соціокультурне становлення студентів у великому місті: історико-педагогічний аспект / Л.М.Вольнова // Сучасні міждисциплінарні дослідження: історія, сьогодення, майбутнє : результати другої заочної міжнар. конф. : зб. наук. пр. (3 грудня 2013 р.) / відп. ред. Приходько М.М., Тонких С.В. – К. : Аграр Медіа Груп, 2013. – С. 6–8.
3. Гаснюк В.В. Змістово-структурна характеристика музично-естетичного виховання молодших школярів у полікультурному середовищі [Електронний ресурс] / В. В.Гаснюк // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2013. – № 5. – С. 117–127. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/pednauk_2013_5_15.pdf
4. Груздова И.В. Характеристика эстетического компонента в структуре музыкально-эстетической культуры дошкольников [Электронный ресурс] / И.В.Груздова // Вектор науки ТГУ. – 2013. – № 1(23). – С. 314–318. – Режим доступу : <http://cyberleninka.ru/article/n/harakteristika-esteticheskogo-komponenta-v-strukture-muzykalno-esteticheskoy-kultury-doshkolnikov>

5. Карпенко О.Г. Засоби мистецтва як соціально-педагогічні чинники естетичного виховання у вищій школі / О.Г. Карпенко, Ду Лян // Педагогічний альманах: зб. наук. пр. ; редкол. В.В.Кузьменко та ін. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2016. – Вип. 31. – С. 10–16. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/11646>
6. Левченко Ю.А. Развитие духовности личности подростка средствами музыкально-эстетического воспитания : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 – «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Ю.А.Левченко ; Воронеж. гос. ун-т. – Воронеж, 2006. – 24 с.
7. Отич О.М. Розвиток творчої індивідуальності студентів професійно-педагогічних навчальних закладів засобами мистецтва : монографія / О. М. Отич. – Чернівці : Зелена Буковина, 2011. – 246 с.
8. Петько Л.В. Виховний і професійний аспекти музично-педагогічної спрямованості навчання іноземної мови студентів ВНЗ у системі музично-педагогічної освіти / Л.В.Петько // Музика та освіта: науково-методжурнал / засн. МОН України, НАПН України, Київська дитяча академія мистецтв; гол.ред. Л.М.Масол. – Київ : Педагогічна думка, 2013. – № 3. – С. 14–18. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7872>
9. Петько Л.В. Формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету для студентів спеціальності «Музичне мистецтво» (на прикладі вірша Мері Ховітт «Павук і Муха») // Л.В.Петько // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки: зб. наук. пр. – Вип. 1. – Бердянськ : ФО-П Ткачук О.В., 2016. – С. 184–190. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/10075>
10. Распертова С.Ю. Концепт «гармоничная культура» в контексте современных культурных стратегий Китая [Электронный ресурс] / С. Ю. Распертова // Вестник МГЛУ. – 2010. – № 590. – С. 74–95. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/kontsept-garmonichnaya-kultura-v-kontekste-sovremennyh-kulturnyh-strategiy-kitaya>